

V

368

368

368 / 1

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Ivar Hansson.efter Hans Nilssoni Hököpinge socken.
Oxie härad. Skåne.

Anmärkningar: Den som har berättat detta är 60 år

Julfirandet i hembygd, Hököpinge socken
för 130 år sedan, Väner, Löv

Julförberedelser.

Slakten föregick en fjorton dagar före jul. Då slaktades vanligtvis så mycket att det skulle räcka till nästkommande jul. Och då brukade man slakta 3-4 svin och 5-6 gäss och andor, av vilket en del koktes och stecktes, samt resten nedsaltades. Bak. När man bakade till jul brukade man baka så mycket att det räckte till påsk. Man bakade fyra gånger av två sorter, grovt bröd och fint bröd därefter skars en del av det fina brödet i ~~små~~ stycken, och torkades samt kalades kavle.

(105)

Bryggden. När där skulle bryggas till jul, behöves först en balja med runt hål i botten, i vilket var insatt en run pinne som, kallades tappstaven. Sedan hude man flätat ett par halmviskor, som lades i botten på baljan och därpå lades tre koppars malt, på vilket sedan slogs 15-20 l varmt vatten. Därefter fick det stå ett par timmar, därpå tappade man det i en annan balja eller kopparkittel, sedan slogs det åter i en tredje och tillsattes ett halvt kg rågmjöl och jäst. Sedan övertäcktes det med ett lock ett och en dyna sedan fick det stå natten över och jäsa. Därefter avskummades jästen eller det så kallade skäven, som sedan förvarades tills där skulle bakas.

Ljusstörningen. Till ljusstörningen hade man en balja i vilken slogs kokhet ^{vatten} och sedan talg avan på därpå lades stegen över baljan. Sedan hantades där ljusgarnstråda på en lång pinne, därpå droppades dessa ned i baljan och hängdes därefter i stegen.

Rengöringen. När det skulle rengöras till jul, brukade man skura och feja golvet, sedan ströddes där en och sand därpå

Uppt. av Tvar Hansson.

efter Hans Nilsson

i Hököpings socken.

Öxie härad, Skåne.

Anmärkning: Den som har berättat detta är 60 år

På julafton.

Mat. På julafton brukade man äta till frukost stekt blodkarr, till middag färsk soppa med oskött, samt till kvällsmat lutfish, risgröt och klenät. Därefter gick stora annor med det nybryggda julblet luget runt.

Måltider. Måltiderna var fyra och ägde rum på följande tider frukost kl. åtta, middag kl. tolv kvällsmat kl. sex och en måltid mitt på natten mellan julafton och juldagen och då äts sylta och godheter.

Juljusen. Juljusen stod liordet. På julafton när man åt och när husmodern kände dem sade hushadern "Juden sände sitt ljus i allas våra hjärtan". Och sedan fick de stå och brinna till långt ut på morgonen kvällen

och under tiden läste fadern högt aftonbönen, Fadern vår och Välsignelsen. Sedan sjöngs julpsalmer och julsånger. Därpå fortsattes kvällen med julkakor under det jul-ljusens brann.

Husdjurens behandling. Det var endast hundar och katter, som fick något särskilt mat på julafton, de brukade då få fisk och gröt. För de andra husdjuren tillhänagades att det var jul, på grund av den stora rengöringen som gjordes antingen på julafton eller dagen före lillejulafton.

Speltåg och tillställningar. På julafton brukade man ha julspöke. Då klädde drängarna sig till töser och töserna sig till drängar och gick de i från ställe och till ställe. Då blev de bjudna på julbrännvin, julkakor och äpplen. Ibland samlades de i stora lag, klädde ut sig samt gick då omkring spelade och dansade. När det då var någon, som hände dem, så sprang de sin väg till nästa ställe.

Utslag. Varje år höll bönderna i tur och ordning julgillor och de mängder av mat och dryck som de gingo åt på ett så kallat julkalas. då för tiden gränsar till det obroliga.

Uppt. av Ivar Hansson.

efter Ivar Nilsson

i Håboinge socken.

Öre härad, Skåne.

Anmärkningar: Den som har berättat detta är 60 år.

Föreställningar om varsel spöken och varsel under julnatten
Där var en backe strax intill mitt hem. Den brukade var
Julaffton kl. halv på natten resa sig på fyra guldpelare
och trollen dansade därunder, samt de körde även utan
för backen med ett par vita mårar. Och vid samma till-
fälle brukade en man från en närliggande socken komma
örande. De kallade honom Glost. Han körde körde
n på alla gårdarna och stanna. När så gårdens
folk kom ut så var han borta. Han hörde i hundra år,
är det sades att han inte gjort rätt för sig medan
han levde.

Julottan. Julottan försvigick kl. fem på morgonen jul-
lagen ^(i kyrkan) och dit gick alla husets folk efter att ha
infugit kaffe med darr. ^U Kom husmodern som stannade

emma för att i ordningställa maten till det
 omväntada kyrkfolket. Medan de då var kyrkan hade
 var dukat fram olika slags rätter: smör, bröd hemma-
 gjord julest star som en mindre ost kvarnsten, grässylt
 och rödbetor, kokad skinka, stekt blodkarv, gåsbröst
 samt det rara julöllet vilka gudsgävar med skrykande
 tit konsumerades vid hemkumsten

Juldagen. Juldagens ankomst hälsades i gryningen med
 ingning i alla kyrkors och människor påminde var-
 andra om att en frälsare var född. Gudstjänsten på
 Juldagen firades på vanligt sätt med den skillnad, att i
 rist på orgel, som sällan fanns på landet, de musik-
 unliga i bygden beledsagade psalmerna med fiol och
 klarinett. Efter gudstjänsten hade prästen "öffer," då
 renigheten gick fram i en lång rad från vänster till
 öger, runt omkring altaret, där var en med knyck
 i nacken lade en större eller mindre penningssumma.
 iåstabud. Under helgen avdukades aldrig bordet, utan
 kvar, som kom på besök, blev ljuden ^{på} brakkering.
 tningen han var bekant eller ej. Det ansågs i hög grad obehövat
 att neka förtära vått och torrt som bjöds det var.

Uppt. av Ivar Hansson

efter Hans Nilsson

i Håköringe socken.

Anmärkning: Den, som har berättat detta är 60 år

Öxie härad, Skåne. Håköringe br. npt. 1920

att bära ut julen" och sådant troddes medföra skadda för
 ussets folk.

Jullekar. De ^{unga} kommo samman till lekstugorna där
 de ~~var~~ roade sig med ~~dan~~ ^{borster} och lekar till ljusan
 dag. Jullekar var av många ^(borster) man skodde bocken,
 tack ut ögat på skomakaren, pekade på månen,
 åg efter sjusjärnan, gick blindbok, gämdde ringen,
 gämdde toffeln m. fl. En del av ungdomen spelade
 kort sexmansstolva, knektarbas, sala hypnickan, hunga
 ör, svarbe Peter, gris, svälta svin m. fl. Och på nyårs-
 afton bruka den manliga ungdomen springa från
 gård och till gård och skjuta ut det gamla året
 och in det nya. Och kunde nu gårdens folk fånga
 kyttarna så måste de taga åtskilliga julsupar innan

le fingo gå.

Trettondagsfirandet. I Trettondagen tidigt på mor-
gonen uppvaktades alla närvarande av stjärngos-
arna med trettondagsstjärnan vilka sjöngo Staffans-
ison och stjärnsången

— Acc, nr 368 —

9. 9

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Ivar Hansson

efter Hans Kilsson

i Hököringe socken.

Oxie härad. Skåne.

Anmärkning: Den, som har berättat detta är 60 år.

upptäckt 1920 —

Den första vår och sommardag firades vanligtvis den första april.

Man hade icke några särskilda sedvänjor eller arbete på den dagen.

Ärtor, bönor, lin och sädesslagen brukade sås när jorden blivit torr och man fått den i ordning.

Den första plöjningen för sig gick när jorden blivit uppvädd och klagen gått ur jorden.

En del gäddslade så fort vintern inträtt andra väntade till mars när de ansåg att vintern skulle hålla uppi.

Man brukade lägga märke till väderleken som fredagen och lördagen.

För såd och vårarbeten hade man olika dagar.

368

Det brukade man lägga märke till nyårsdagen för det sades:

Om man kunde sadla en häst, medan solen sken så skulle häerden bli, som bäst.

Det funnos icke några vidskertliga föreställningar och bruk i samband med vårbruket.

1) Det funnos endast en och det var annandag påsk då brukade man ha vä gästabud då spelades rullarkamp med påskägg

2) Det var sällan att det fanns några föreställningar om vårfrudagen

På vårfrudagen tävlade man om att komma först i säng och först ur säng

Den förste Maj firades, som de andra dagarna men ibland anordnades en del pjökar och gick omkring i gårdarna spelade hoppsång samt då bjöds de på vin och kakor.

3) Mildsammnar brukade man fira i skogen dit alla människor skulle, som kunde. En del av dem, som icke hade för långt dit körde dit och hade då med alla sorters mat och drycker, som sedan utnyttjades ute i skogen